

Voorwoord

Opus 3 is sinds 1958 het centrum voor muziek voor de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadeel en Schiermonnikoog. In eerste instantie als gemeenschappelijke regeling, sinds 2002 als onafhankelijke stichting met haar eigen bestuur.

In een tijd dat veel culturele instellingen vergaand gereorganiseerd of opgeheven worden, staan de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Schiermonnikoog nog steeds pal voor een goede culturele voorziening als Opus 3. In een gebied met grote demografische uitdagingen als krimp, werkloosheid en dergelijke is de aanwezigheid van een goede culturele infrastructuur niet vanzelfsprekend. Gelukkig is Opus 3 door deze steun nog steeds in staat om kwalitatief goed muziekonderwijs in het gehele werkgebied aan te bieden. Door middel van inkomensafhankelijke lesgelden is het aanbod voor vrijwel iedereen bereikbaar. Met behulp van nieuwe samenwerkingsverbanden met het (basis)onderwijs, amateurverenigingen en sociaal cultureel werk wil Opus 3 zich sterk maken voor een gezond aanbod op het gebied van cultuureducatie voor alle inwoners van het werkgebied.

Aangezien het politieke landschap in Noordoost Friesland door de aanstaande fusie van de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland gaat veranderen wordt het voor Opus 3 belangrijk zich te beraden op haar positie als instituut.

Sinds 2012 is door een nieuw gevormd management-team ingezet op een verschuiving van voornamelijk vrije-tijds muziekonderwijs naar een grotere rol en betrokkenheid in het reguliere (basis)onderwijs.

Gebruik makend van verschillende subsidieregelingen (Cultuureducatie met Kwaliteit en Impulsregeling Muziekonderwijs) is de samenwerking met een groot deel van de basisscholen in het werkgebied ondertussen een feit. Werden met de eerste subsidieregeling (Cultuureducatie met Kwaliteit) zo'n tien basisscholen bereikt, met de tweede regeling (Impulsregeling Muziekonderwijs) wordt op dit ogenblik met negentien basisscholen nauw samengewerkt.

De verschillende provinciale en landelijke subsidieregelingen vragen van Opus 3 een adviserende, sturende en initiërende rol. Deze rol wil Opus 3 graag op zich nemen.

Op het gebied van o.a. deze subsidieregelingen wordt samenwerking met verschillende organisaties op het gebied van beleidsondersteuning en leerplanontwikkeling gezocht en aangegaan. Opus 3 fungeert in deze als kenniscentrum op het gebied van kunst- en cultuureducatie voor zowel het basis- als voortgezet onderwijs.

Opus 3 wil zich de komende jaren positioneren als basisvoorziening en dé netwerkvoorziening voor een ieder die zich actief met kunst en kunsteducatie wil bezighouden. Niet alleen als aanbieder, maar ook als makelaar en netwerkorganisatie. Opus 3 wil ook vooral als kennisorganisatie vraag en aanbod op het totale gebied van van kunst-en cultuureducatie bij elkaar brengen. Zowel binnen- als buitenschools.

Inhoud

Voorwoord	1
Inhoud	2
Een stukje geschiedenis	3
Missie en visie	4
<i>Onze missie</i>	
<i>Onze kernwaarden</i>	
<i>Onze visie</i>	
De culturele loopbaan	5
Samenwerking met het basisonderwijs	7
Samenwerking met het voortgezet onderwijs	8
Wat betekent dit concreet voor de komende tijd	9

Een stukje geschiedenis

Wie zijn wij?

Opus 3 is een stichting die is voortgekomen uit de Stichting Streekmuziekschool Noordoost Friesland. De stichting is in 1958 opgericht en werd in 1969 een gemeenschappelijke regeling, waarin sinds 1972 de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Schiermonnikoog participeren. De school is per 1 januari 2002 verzelfstandigd. Hierdoor functioneert de school meer op afstand van de drie gemeenten.

Met de gemeenten zijn budgetovereenkomsten afgesloten, waarin verantwoordelijkheden, budget en de te leveren prestaties zijn vastgelegd.

In mei 2003 heeft de school, evenals de stichting, de naam “Opus 3, centrum voor muziek in Noordoost Friesland”, aangenomen.

De stichting staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

Werkgebied

Het werkgebied van Opus 3 bestaat uit de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadeel en Schiermonnikoog.

Deze gemeenten hebben samen ruim 33.500 inwoners.

Huisvesting

Sinds augustus 2003 is als centrale huisvesting een nieuw schoolgebouw in gebruik genomen. Samen met het Dockinga College, bovenbouw Havo/VWO, heeft de school een modern pand tot haar beschikking, waarin de strengste akoestische en geluidwerende maatregelen zijn gerealiseerd.

Het gebouw, dat de naam “t Omnium” draagt, heeft een architectonische allure en uitstraling. Door de aanwezigheid van een zeer goed geïsoleerde popbunker is de school in staat ook voor die discipline (oefen)faciliteiten en bandcoaching aan te bieden.

Uit oogpunt van beheer en onderhoud van het gebouw is gekozen voor één juridisch eigenaar: het Dockinga College. Opus 3 heeft een huurovereenkomst getekend, waarin ook het beheer is geregeld. De gemeente Dongeradeel is economisch eigenaar van het gebouw.

Leerlingenbereik

In 2016 stonden rond de duizend leerlingen ingeschreven voor instrumentale/vocale lessen.

Daarnaast is Opus 3 zeer actief binnen het (basis)onderwijs. In 2017 werden op 21 basisscholen in de drie gemeenten structureel muzieklessen verzorgd aan alle groepen. Dit betekent dat in deze drie gemeenten 2344 kinderen onder schooltijd muziekles krijgen.

Hier zijn op jaarbasis rond de 12.000 klokuren les mee gemoeid.

Elk jaar worden drie cultuurdagen in en rond het hoofdgebouw van Opus 3 georganiseerd. In 2017 deden hier 750 kinderen aan mee.

Missie en visie

Onze missie

‘Kunst en cultuur brengt persoonlijke groei en is voor iedereen toegankelijk’.

Onze kernwaarden

‘Maatschappelijk relevant’, ‘laagdrempelig’, ‘inspirerend’, ‘vernieuwend’, ‘samenwerkingsgericht’.

Onze visie (zo realiseren we dat)

Wij zorgen voor een breed en betaalbaar aanbod van kunst- en cultuureducatie.

Wij hebben oog voor de bijdrage die kunst- en cultuureducatie kan leveren aan onderwijskundige en maatschappelijke doelstellingen. Daarbij richten wij ons op het aangetoonde effect van kunst en cultuur op de persoonlijke ontwikkeling.

Wij sluiten aan bij bestaande behoeften maar wekken ook interesse op.

Wij treden op als ‘kunst- en cultuurmakelaar’.

Hiertoe vormen wij een netwerkorganisatie. Binnen ons netwerk brengen wij klanten en aanbieders bij elkaar en proberen als organisatie de continuïteit en kwaliteit van het aanbod te bewaken.

Aanbieders uit de regio kunnen zich bij ons netwerk aansluiten mits zij voldoen aan de door ons gestelde kwaliteitseisen.

Wij inspireren.

Wij zorgen voor een inspirerend aanbod en bieden een podium voor ieder talent.

Wij zorgen voor kennisdeling en -vermeerdering van ons eigen personeel en onze partners. Wij stimuleren vernieuwing en ondernemerschap.

Als professionals zijn we met elkaar in gesprek over kwaliteit en innovatie.

De culturele loopbaan

In een zeer snel veranderende wereld is de manier waarop men in aanraking komt met kunst en cultuur mee aan het veranderen.

Een heel aantal jaren was de culturele (muzikale) loopbaan van vooral kinderen in Noordoost Friesland vrij eenduidig. In het vierde leerjaar van de basisschool werd begonnen met de lessen AMV-blokfluit, aansluitend aan de schooltijd, in het eigen dorp.

Als hierna aanleg en enthousiasme bleek werd meestal tijdens de grote voorspeelavonden en de open dag een keus gemaakt voor een vervolg op een (volwassen) instrument.

In veel gevallen werd gekozen voor een instrument wat gebruikt kon worden in een HaFaBra-ensemble, omdat hierdoor een instrument en een groep mensen om mee samen te spelen gewaarborgd was.

Voor de andere instrumenten zijn door Opus 3 samenspelgroepen en ensembles in het leven geroepen om voor zoveel mogelijk mensen samenspel mogelijk te maken. Voor pop- en jazzmuziek heeft men sinds het in gebruik nemen van de nieuwe vestiging de beschikking over een goed ingerichte studio, de 'popbunker'.

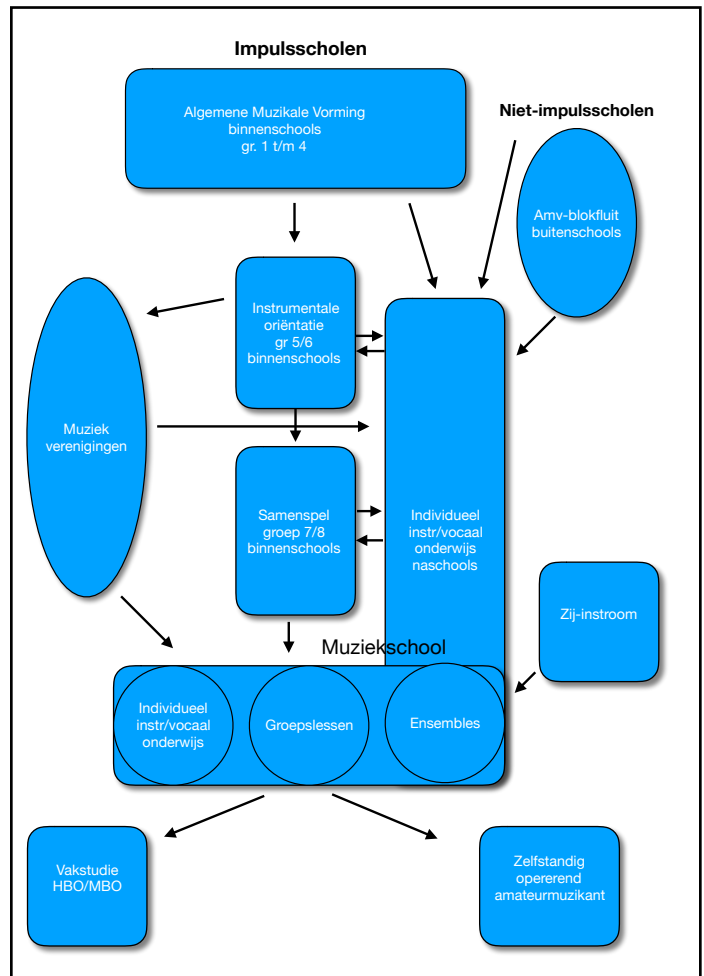
Daarnaast is er de laatste jaren veel aandacht voor mensen met een (verstandelijke) beperking.

Opus 3 is als organisatie gebouwd op deze manier van werken. De jaarplanning en leerlingenadministratie is grotendeels gebaseerd op deze voortgang. Ook de prestatie-afspraken met de subsidiërende gemeenten zijn op dit model geënt.

De laatste jaren zien we dat het startpunt van de culturele loopbaan per individu steeds meer verschillend wordt. De AMV-blokfluitlessen bestaan nog steeds, maar veel kinderen weten al vroeg precies wat ze willen. Ook de samenwerking met het basisonderwijs groeit waardoor kinderen al heel vroeg in aanraking komen met veel verschillende instrumenten, muziekstijlen en samenspelvormen.

Ook zien we veel volwassenen, bijvoorbeeld werkzaam in het onderwijs, die graag een tweede kans krijgen om het maken van muziek te leren.

In de illustratie hiernaast is te zien dat er steeds meer verschillende manieren van contact tussen kinderen en Opus 3 zijn. Er loopt een route binnenschools, waar alle kinderen van de betreffende school in contact komen met docenten van Opus 3. Op meerdere momenten binnen deze route vindt er uitwisseling met muziekverenigingen, koren en individuele lessen op de muziekschool plaats.

Door de succesvolle samenwerkingen met het grootste deel van de basisscholen in het werkgebied ontstaat de kans om het begin van de culturele loopbaan, die nu in de meeste gevallen binnenschools plaatsvindt, op een logische manier een vervolg te geven in de betreffende regio, in en rondom de eigen woonplaats. Een aantal scholen, zoals bijvoorbeeld Op Streek in Ferwert, lenen zich uitstekend om als regiovestiging te fungeren. Dit betekent dat vooral de lessen aan jongere kinderen meer decentraal zal gaan plaatsvinden. Op het moment dat het vervolg veeleisender wordt zullen de lessen meer gecentraliseerd worden.

Omdat dit vaak samenvalt met het moment dat kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan is samenwerking hiermee een logische stap. In Dokkum en Ferwert wordt op verschillende manieren samengewerkt met Piter Jelles en het Dockinga College. Ook wordt er personeel gedeeld met het Dockinga College. Opus 3 zet in op verdere inhoudelijk samenwerking met deze onderwijsinstellingen.

Samenwerking met het basisonderwijs.

Steeds meer komt het besef dat kinderen die opgroeien baat hebben bij een breed aanbod van kennis, maar ook zeker van cultuur.

Door verschillende bezuinigingsronden is het accent binnen de scholen steeds meer op alleen de cognitieve vakken, de kennis dus, komen te liggen en werden de muziek- en cultuurlessen gemarginaliseerd.

De afgelopen jaren wordt er vanuit verschillende kanten aangetoond en bewezen dat juist het goed aangeleerd krijgen, en regelmatig beoefenen, van kunst (muziek) en sport kinderen helpt om ook op cognitief gebied beter te presteren. Een zeer bekend voorbeeld hiervan is het pleidooi van prof. dr. Erik Scherder die een grote lans breekt voor kwalitatief goed muziekonderwijs binnen de basisschool.

Mede door deze beweging is vanuit de landelijke overheid een aantal subsidieregelingen in het leven geroepen om beter cultuuronderwijs te initiëren.

In 2012 is, in samenwerking met Keunstwurk, in Friesland het programma KEK! uitgevoerd. Dit was de Friese variant van het landelijke programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. Als penvoerder voor de regio Noordoost Friesland heeft Opus 3 een gevarieerd programma van cultuurprojecten in verschillende disciplines op tien scholen uitgevoerd. Dit in samenwerking met een aantal vooraanstaande plaatselijk kunstenaars als Paul Edens en Machiel Braaksma. Voor de scholen staat nu op de website van Opus 3 (www.opus3.nl) een compleet kunstmenu met een gevarieerd aanbod in verschillende kunstdisciplines.

Hier op volgend kwam de landelijke regeling 'Impulsregeling Muziekonderwijs'. In het kader van deze regeling heeft Opus 3 een complete doorgaande leerlijn muziek ontwikkeld voor de scholen in het werkgebied. Aan de hand van dit plan hebben zo'n 25 basisscholen een succesvolle aanvraag voor deze subsidie gedaan en op deze scholen draait nu een impulsprogramma om het muziekonderwijs een vaste plaats in het curriculum te geven.

Deze 25 scholen hebben voor Opus 3 gekozen als preferente samenwerkingspartner en in samenwerking met deze scholen wordt nu aan de groepen 1 tot en met 8 structureel muziekonderwijs gegeven. Docenten van Opus 3 geven de ene week les, de vaste leerkracht de andere, een vorm van co-teaching. Het is de bedoeling dat na afloop van de impulsperiode een duurzame vorm van samenwerking tussen de school en Opus 3 ontstaat. De vaste leerkrachten worden door Opus 3 geschoold om de algemene muzikale lessen te verzorgen. De specialistische, instrumentgebonden, lessen zullen door de vakspecialisten van Opus 3 verzorgd blijven.

Opus 3 ondersteunt dit als kennis- en inspiratiecentrum.

Naast het verzorgen van goed muziekonderwijs aan onder-, midden- en bovenbouw, vraagt de impulsregeling om verbinding met het culturele veld in de regio van de school. Als regionale instelling voor cultuureducatie is voor Opus 3 deze verbindende rol logisch. Als verbindende schakel tussen de verschillende scholen, maar ook amateurverenigingen, evenementen als de Admiraliteitsdagen, LF2018 (culturele hoofdstad 2018) en eigen regionale evenementen kan Opus 3 de verbinding leggen. Op deze manier krijgt het sociale aspect van muziek maken een rijke, gevarieerde inhoud.

Samenwerking met het voorgezet onderwijs

Opus 3 heeft een prachtig ontworpen en geoutilleerd onderkomen in 't Omnium aan de parklaan in Dokkum. Dit gebouw wordt gehuurd van, en gedeeld met het Dockinga College. Tegenover 't Omnium bevindt zich een vestiging van Piter Jelles, Dalton Dokkum.

Omdat veel reguliere leerlingen van Opus 3 leerling zijn aan een van deze scholen is er een goed contact over en weer.

Er zijn met beide scholen verschillende vormen van samenwerking.

Leerlingen van het Dockinga College werken elk jaar volop mee in de organisatie van de 'Cultuurdagen' voor het basisonderwijs.

Doordat verschillende docenten zowel voor Opus 3 als voor het Dockinga College werken, vindt op het gebied van het vak CKV (Culturele en Kunstzinnige Vorming) samenwerking plaats.

Bij Dalton Dokkum is aanbod van Opus 3 opgenomen in de 'Interesse-uren'.

In samenwerking met Keunstwurk en Akte 2 uit Sneek zal in de komende jaren een impuls van de Kunstbende geïnitieerd worden voor leerlingen van de beide scholen.

Op Schiermonnikoog is een aanvraag voor de Impulsregeling Muziekonderwijs gedaan waarin verbinding tussen de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voorgezet onderwijs via muziekonderwijs wordt gelegd.

Ook hier wordt door één docent aan beide scholen gewerkt zodat deze koppeling goed te realiseren valt.

Wat betekent dit concreet voor de komende tijd?

We zien een aantal prioriteiten, de volgorde hierin is niet bindend.

1. Als prioriteit geldt dat de basisscholen die een succesvolle aanvraag voor de 'Impulsregeling Muziekonderwijs' hebben gedaan geholpen worden met het verwezenlijken van hun ambitie. In de meeste gevallen komt dat neer op het verzorgen van muziekonderwijs door de hele school, van groep 1 tot en met 8.

Een groot deel van deze scholen zit in het tweede jaar van de regeling, een paar zijn dit cursusjaar begonnen en de laatsten zullen volgend cursusjaar starten. Dit betekent dat er nog een groot aantal instrumenten aangeschaft zal moeten worden. Ook (geschikte) docenten zullen aangetrokken moeten worden. Ook wordt er ingezet op scholing om zittend personeel competent te maken voor deze vorm van werken.

Door het hele land zijn initiatieven in gang gezet rondom deze impulsregeling. Zaak wordt nu om niet iedereen zelf het wiel uit te laten vinden maar op zoek te gaan naar verbinding en kennisdeling om de kwaliteit in korte tijd zo hoog mogelijk te maken. Opus 3 wil een kenniscentrum zijn op dit gebied. De komende tijd zal met provinciale subsidie een onderzoek door Opus 3 uitgevoerd worden naar de beste manier van samenwerking met leerkrachten op het gebied van muziekonderwijs, het zogenaamde co-teachen.

Een van de speerpunten van de Impulsregeling is de verbinding met 'buitenschools'. (Amateur)verenigingen, plaatselijke pop- en jazz muzikanten maar ook regionale gebeurtenissen als de Admiraliteitsdagen worden de instellingen waarmee verbinding zal worden gezocht.

2. Als tweede prioriteit geldt het in stand houden en het liefst versterken van de amateurkunst in Noordoost Friesland.

Als kinderen geprikkeld worden om muziek te gaan maken moet er wel een infrastructuur zijn om dit op een goede manier te kunnen doen.

Er zijn van oudsher een aantal ensembles in de regio actief die op een hoog niveau musiceren (bijv. Cantatrix).

We zien echter dat vooral muziekverenigingen het steeds moeilijker krijgen om kinderen te interesseren in hun vorm van muziek maken. Opus 3 ziet het als haar taak om samen met de verenigingen te gaan zoeken naar vormen die de jeugd beter aanspreken.

Ook de pop- en jazzmuziek zou beter zichtbaar kunnen zijn voor kinderen. Het bij elkaar brengen van amateurmuzikanten en kinderen is daarom één van de zaken die gekoppeld kunnen worden aan bijvoorbeeld de Admiraliteitsdagen en LF 2018 (Leeuwarden Fryslân 2018). Als samenwerkingspartner zal hier ook aansluiting gezocht worden met het sociaal-cultureel werk Het Bolwerk.

3. Een derde prioriteit is het borgen van een kwalitatief hoogstaand aanbod voor het geval dat kinderen na een eerste begin verder willen groeien in hun kunstbeoefening. Het bij elkaar brengen van getalenteerde kinderen vergroot hun kansen aanzienlijk.

De afgelopen tijd laat zien dat het potentieel aan nationaal en internationaal talent absoluut aanwezig is in Noordoost Friesland, zoals bijvoorbeeld The Homesick en Exitlight Empire.

4. Als onderdeel van de duurzame samenwerking met de verschillende basisscholen zal gekeken moeten worden hoe de aansluiting van binnenschoolse en buitenschoolse lessen in de directe omgeving op een logische manier vorm kan krijgen. De ontwikkeling van verschillende samenwerkingsvormen en integrale kindcentra kan kansen brengen om cultureel aanbod hierin onder te brengen. Opus 3 is graag gesprekspartner in de ontwikkeling van deze plannen.